

Espanya singular

Joan F. Mira

Singular, no plural... Mal temps, aquest, per parlar sobre la nació i les nacions, i sobre Espanya i tot això. Però sembla que és el tema que corre, o almenys que corre en les declaracions i els discursos de persones de pes, com ara el president de la Generalitat de Catalunya, o d'altres notables i gent important, a Barcelona, a Madrid i en tots els territoris de la monarquia. Parlem-ne, doncs, a risc de no ser escoltat, o d'adormir el lector que amb certesa dirà que això ja m'ho ha llegit o escoltat a mi mateix. Ja se sap que la història d'Espanya, passada i recent, és la història de la construcció d'un estat-nació, insuficient en termes d'homogeneïtat aconseguida, però extremadament eficaç com a projecció sobre els pobles o poble que el componen. I que la identificació entre espai de l'estat i espai de la nació és la causa que ha fet possible la no-definició d'una nació espanyola diferent de l'estat espanyol. És a dir, si Espanya-nació no és l'actual Espanya-estat, què és? Quina és –o seria– la "nació espanyola" que no inclou –o no inclouria– les nacions basca, catalana, etc.? El "problema d'Espanya" és saber "què queda d'Espanya" si les anomenades "nacionalitats", tot i ser part (encara, o indefinidament) de l'estat espanyol, no són part de la nació espanyola. Això, que no ha estat encara definit, provoca incertesa, pànic i la sensació que els "nacionalismes perifèrics" pretenen destruir, disminuir o arrancar trossos, de la pròpia nació: els problemes de concepte no són nominals, són substancials, i expliquen les actituds ideològiques i polítiques que se'n deriven. És del tot irreal mantenir l'axioma que "Espanya no és una nació": perquè "Espanya" sí que és una nació, i el problema és definir els seus límits. Qüestió de noms: com fer que "Espanya" accepte que és "una" nació entre les diverses nacions de l'estat espanyol? Per tant, és molt difícil proposar, des del nacionalisme català, basc, etc., un projecte de redefinició multinacional de l'estat espanyol mentre no hi haja una definició de *quines* són o serien aquestes nacions. Quan es parla de l'Espanya plural, què vol dir exactament "Espanya", i què vol dir "plural". Aquesta és, en el fons del fons, la qüestió sense resposta. Sense resposta perquè, entre altres coses, la política dels grans partits (en primer lloc el PP, però també el PSOE, seguint la pròpia tradició) té, en aquest camp, l'objectiu de "resoldre la qüestió", sobre la base dita constitucional. És a dir, sobre el concepte de la identitat conceptual entre estat espanyol i nació espanyola.

L'anomenat "nacionalisme constitucional" té com a fonament i projecte la supremacia inalterable d'aquesta nació una i vertadera, la seua consubstancialitat amb l'estat, i la subordinació conceptual, valorativa i política de les "nacionalitats", necessàriament concebudes com d'ordre inferior i secundari: la Constitució, fins i tot llegida amb molt bona voluntat, consagra sense tels ni vels l'Espanya singular. I com que això és així, qualsevol projecte ideològic, des d'aquestes

"nacionalitats i regions" estructuralment subordinades, que es propose o accepte el "tancament" del model d'estat –autonòmic, federal, o "federal asimètric"—, inevitablement està proposant o acceptant la continuïtat de la subordinació conceptual. Si el "catalanisme" –o el "basquisme" o el "galleguisme"— accepta per al seu país la condició de país-part dins d'un país-tot, de país sub-ordinat i dependent (dependent d'Espanya), serà coherent proposar un model de dependència assumible. Però si reivindica la pròpia condició de nació, no pot acceptar el "tancament" d'un model d'estat (espanyol) incompatible amb aquesta condició. En l'horitzó d'aquesta reivindicació, les opcions han de restar obertes, i cal afirmar permanentment i tranquil·lament el projecte d'"anar més enllà", que posa tan nerviós al nacionalisme espanyol, històric o "constitucional" (quan diguen, doncs: "sempre estareu demanant més?", cal contestar: "efectivament, sí"). Escric aquestes coses, ben conegudes i que ja he predicat en altres llocs, perquè no siga dit que, amb els llamps i trons que cauen, no cal pensar amb coherència en els conceptes i amb una mica de sentit de la història.

"Què vol dir exactament 'Espanya', i què vol dir 'plural'. Aquesta és, en el fons del fons, la qüestió sense resposta. Sense resposta perquè, entre altres coses, la política dels grans partits (en primer lloc el PP, però també el PSOE, seguint la pròpia tradició) té, en aquest camp, l'objectiu de 'resoldre la qüestió', sobre la base dita constitucional. És a dir, sobre el concepte de la identitat conceptual entre estat espanyol i nació espanyola"